

Čakanĸa, n. o.

Literárna cena Čakanĸy, n. o.

2017

Úvodom

Opäť sa zišiel rok s rokom a Čakanĸa, n. o., môže zatvoriť vrátku VIII. ročníka literárnej súťaže. Ako ho charakterizovať? Je podobný predchádzajúcemu ročníku tematicky, formálne aj žánrovo. Opäť zvíťazila poézia. Druhé desaťročie 21. storočia je plné zhonu, rýchlych, niekedy povrchných a nepravdivých informácií, zdanlivej vonkajšej blízkosti ľudí, ale aj vnútornej odcudzenosti. Na paradoxy doby býva jedinečným liekom poézia. Zrkadlí jednotlivca i svet, hlbiny duše a každodennosť, ktorá človeka sprevádza na jeho ceste.

Dobrá báseň je ako zázračný elixír, z ktorého kvapôčka môže pomôcť uzdraviť zo sklamaní, ukázať riešenie, nájsť potešenie, posilniť telo i ducha, rozdávať lásku aj poučenie...

Rovnako v súťažných príspevkoch nájdeme „z každého rožku trošku“. Je to kokteil slov, poetických obrazov a myšlienok, niekedy sviežich ako ranný vánok, inokedy menej žiarivých, ale vždy nehatene prýštiacich z prameňa poézie.

Próza je náročnejšia na čas a priestor. Treba ju ukotviť v časopriestorových súradniciach a zároveň potrebuje viac stavebného materiálu – slov, aby mohla rozprávať o svete, o nás, o tom čím žijeme, ako žijeme, kam smerujeme, čo prehliadame, ale aj našich víziách do budúcnosti. Možno preto je v tomto ročníku zastúpená menej.

Otvárame jednotlivé oddelenia v ateliéri slovesného umenia a pozývame vás do kráľovstva ocenených dospelých, mladých a najmladších autorov. Vstúpte, prosím...

I.

Tvorba dospelých autorov

Poézia

1. miesto

Janka Olejová, Ohluchnutá z ticha

Tak ako všetko
Čo môžeš chytiť do rúk
Rozplývaš sa
Keď začne plakať jeseň
A slzy ešte
Nevie zmeniť na bielo

V tej hmle
So zakrytým výhľadom
Ma v srdci chvíľku bolelo
A na ten okamih
Som živá bola
Ako hriešnik
Čo po čase
Vstúpi opäť do kostola

A ako stojím tam
Stuhnutá a
Ohluchnutá z ticha
Viem že v tých chvíľach
Skrytý si
Keď niekto za mňa
Dýcha

2. miesto

Gabriela Grznárová, Nedočkavý akrostich

Aj keď ma zastrie neha snehu,
budeš to len ty, kto ma zobudí,
cez more prídeš, z tvojho brehu
do snov mi fúkaš pierka z labutí.

Ešte vždy mávaš oči plné
farebnej dúhy, divnej pokory,
guľôčku slnka vezieš v člne,
hádám, či nehe dvierka otvoriš

ihlicou, možno tajným kľúčom.
Jar si ho skrýva v zlatej truhlici.
Kým jej ju vyrveš z prvých lúčov,
lepkavý bozk ti nechá na líci.

Možno ťa ľaká taká láska,
no mne je ozaj dlhé čakanie,
ozaj je neha snehu ťažká...

Pýtam sa jari, či mi pristane

ružová jabloňová krása.

Spýtavo na mňa iba zazerá

(to pre ten tajný kľúčik, zdá sa).

Už cítim tvoje teplo na perách.

Vezieš ma s nehou, láska, v člne.

Zima má oči snehu plné.

3. miesto

Pavol Fekete, Spiritualita

Vypálili sme si navzájom
ozónové diery do sietnice
po ktorých zostala
len uhľiková stopa
a autentický zmysel
pre zázrak

S osamelou nocou
pred nami
v čase nad priestorom
zatvárame oči

Milovať sa môžeme hneď
keď si ťa vymodlím
a ty si ma vyplačeš

Cena poroty

Peter Koscelanský, Pribalené nádeje

Najmenšia je
sentimentalita
starcov.
Keď
lačnými
pohľadmi hltajú
krivky
zvodných krások.

Lacnými
mincami splácajú
debetný úver
za prísľub
matných lások
na poslednej lodi
cez moria a rieky
do vysnenej
Itaky.

A pritom
trasúcimi posunkami
žmolia
pod stolom
príbalové letáky
na lieky

s vedľajšími
účinkami...

Cena vernosti

Milan Hodál, Sviatok

Život je každý deň
napísať svoje motto
aj kusom umenia
ustáť to celé potom

Sú to aj omyly
prešľapy...
smútok...
slzy

Aj zostať namäkko
pohladiť...
nebyť drzý...

Kalendár všedných dní
čo bežia v rýchlom slede
Život je isto aj
hľadaním odpovede
Na všetko podstatné
na každú otázku
Byť jednoducho in
Neskĺznuť k pozlátku...

Život je porozumieť
bolesti aj láske

Ťahať tú svoju káru
aj keď je to ťažké...
Dokázať sebe
že mám na to –

Každý deň prežiť ako sviatok

Cena Správnej rady Čakanky, n. o.

Štefan Kupec, Zažiarila zore šťastia

Čierna, to je farba noci,
možno strach ti zvierá údy,
chceš byť, viem to, v suchu, hoci
človek žije hlavne z vody.

Podobu si každý skrýva,
deformuje svoje ciele,
medzičasom, tak to býva,
vidím len tváre biele.

Doba veľkých vzala svoje,
úsmev tiež si dávno stratil,
nevidíš pre nepokoje,
hľadaj detstvo, nech sa vráti!

Atóm sa ti zdraví ticho
vývoj umu zostal vzadu,
podal si si ruku s pýchou
a pre seba ukul zradu.

Čas ti vnútil svoje oči
snaž sa vidieť pravdu, city,
svet sa nesmie prestať točiť,
vedz, nepatríš do ulity!

Vpred len kráčaj, hlavu hore
nesmieš žitiu čiapkou mávať,
ver, zažiaria šťastia zore,
úsmevy ťa budú čakať!

I.

Tvorba dospělých autorov

Próza

1. miesto

Eliška Kohlíčková, Čas (si) hrát

(Úryvok)

Vždycky jsem si přála hrací skříňku, víš?

Naši mi ji nechtěli pořídit.

Je to zbytečnost, broučku... říkali.

A když už jsem si vydělávala sama, tak žádná nebyla podle mých představ. Ani když jsem hledala v zahraničních obchodech. V Británii, Francii, Švédsku, Americe. Webové adresy jsem znala nazpaměť.

Potom jsem potkala tebe. Vycházel jsi z pekařství, ještě teplé pečivo se přitisklo na stěnu papírového sáčku s logem prodejny a zanechalo mastný otisk. Rozespálé slunce se opřelo o stěny domů a záda lidí, aby tě potěšilo.

Musela jsem tě mít.

Stálo mě to spoustu práce. Sledování, studování tvého biorytmu. První jsem tě sledovala až ke dveřím malé firmy. Potom na oběd do nedaleké restaurace. Zpátky do práce. A nakonec domů. Nečekala jsem, že budeš žít v tak obyčejném panelákovém bytě.

Trvalo to několik týdnů.

Zaplatila jsem za tebe spoustu peněz několika mužům, aby mi tě přinesli. Pohodili tě do kouta, vzali si peníze a odešli. Na stůl jsem si tě musela položit sama. Nesměla jsem zapomenout připravit si vyšší dávku léků, abych tě mohla uspat, kdyby ses náhodou začal probouzet.

Na všechno jsem byla sama. A musela jsem pracovat rychle. Silná dávka narkotik našťestí zabírala, ty jsi pokojně spal a nevěděl vůbec nic. Když skalpel porušil jemnou strukturu kůže na tvých prsou, vytryskly mi slzy. Z přehrávače v rohu zněla hudba. A potom se ozvalo prasknutí jednoho žebra.

„Jak ti je?“ odhrnula jsem muži vlasy z čela, když jsem viděla, že se probouzí.

„Co se stalo?“ vyslovil ztěžka. První jsem nic neříkala a jenom jsem ho hladila po tváři.

„Už to bude dobré, už budeme jenom spolu.“

„Co?“ i když možná pořád úplně nevnímal, co se kolem něj děje, působil vyplašeně.

„Pšššt, nenamáhej se. Asi teď budeš unavený, odpočiň si. Budeme mít spoustu času si všechno říct potom.“

Přikryla jsem ho tenkou dekou a při té příležitosti mu přejela dlaní po hrudi. Uvnitř to zachrčelo, když vydechl.

Kroky se po úzké chodbě vedoucí do sklepa hlasitě rozléhaly. Zaklepala jsem, abych mu dala najevo, že jsem za dveřmi. Až poté jsem odemkla.

„Jsi vzhůru, miláčku?“ měla jsem dobrou náladu, jizva po operaci se zatím dobře hojila. Seděl zády ke dveřím. Nikdy se nedíval, když jsem vcházela. I přes látku košile, kterou jsem mu přinesla, se mírně rýsovala páteř.

„Přinesla jsem ti něco k jídlu. Je to z té pekárny, kde jsem tě viděla poprvé," vzduch prořala vůně mouky a čerstvě upečeného chleba.

„Vůbec na nic si nevzpomínám. Kdo jste?" Za tu krátkou dobu o něco zhubl, jeho oči byly ve tváři velké jako oči dítěte.

„Kdo si myslíš, že jsem?“ pohládila jsem ho ze strany po krku. Neucukl.

„Já nevím. Co po mě chcete?“

„Nechci po tobě nic. Ani mi nemusíš nijak říkat. Jenom mě respektuj. Jsem tvoje záchrana. Svět je zlý, víš? Neboj, u mě jsi v bezpečí. Tam venku by ti ublížili, miláčku. Otoč se, prosím.“

Když se konečně po krátkém zaváhání otočil, řetězy, kterými byl pro jistotu přivázaný k potrubí instalovanému u stěny, zařinčely.

„Otevři pusku.“

Na jazyk jsem mu položila kousek chlebové střídky. Později jsem si nalámala pečivo do dlaní a nechala ho z nich jíst jako psa z misky. Přidržel si mé dlaně za zápěstí.

Usmála jsem se.

Nejoddanější gesto za poslední dny.

„Ukaž, zkontroluju, jak se hojíš," sehnula jsem po poté, co se najedl, k hrudi. Rozepnula jsem mu několik prvních knoflíčků na košili a v duchu si gratulovala, že mě napadlo mu ji pořídit.

„Nebolí tě nic?" zvedla jsem oči, zatímco jsem přejížděla bříšky prstů po jizvě na levém prsu. Stehy už jsem vytáhla včera.

„Ne."

„Dobře."

Z kapsy jsem vytáhla malý klíček a opatrně ho vložila do klíčové dírky těsně vedle jeho bradavky na levém prsu. Když jsem klíčkem otočila, zasyčel.

„To nic," zalhal, když jsem k němu zvedla oči. Odklopila jsem sval a otevřela mu hrud'

Moje umělecké dílo.

Místo pravidelně tepajícího srdce jsem skrz žebra pozorovala otáčející se váleček s mírnými výstupky. Jak drhnul o vedle umístěný kovový hřebínek, vyluzovalo to melodii tolik typickou pro hrací skříňku.

„Zadrž dech, pro jistotu tě natáhnu."

Když se zhluboka nadechl, natáhla jsem prsty mezi žebra a otočila jsem několikrát páčkou. Páčka se pokojně točila spolu s válečkem.

„Jsi nádherný, víš to?" pohladila jsem ho po tváři. Do kůže mě kouslo strniště.

Zavřel oči.

Moje vlastní zvířátko. Mazlíček. Hračka.

Hrací skříňka.

2. miesto

Drahomíra Pechočiaková, Mlynárov pes

(Úryvok)

Tento príbeh sa stal
koncom dvadsiatych rokov minulého storočia.

Rozprával sa v rodine našej matky
a ona ho rozprávala nám – deťom.

*V Chrabranoch boli kedysi dva vodné mlyny. Jeden na Zľavskom potoku –
oproti dnešnej budove kultúrneho domu a obecného úradu, druhý na potoku
Bojnianka pri ceste na Urmince.*

*Vodný mlyn na Zľavskom potoku v 2. polovici 18. storočia postavilo
panstvo Dezsericzkych, ktoré sídlilo vo Vítkoviciach. Do roku 1850 bol
zemepanským majetkom. Okolo roku 1860 mlyn odkúpil Štefan Farkaš,
mlynár z Radavy. Po roku 1875 komplex budov kúpil Ján Hlásny a ten na
začiatku 20. storočia prešiel do rúk jeho syna Karola Hlásneho. Mlynárska
rodina s dlhou tradíciou pochádzala z obce Rybník a Karol Hlásny tu pôsobil
dlhé desaťročia. Bol to jednokolesový vodný mlyn s horným náhonom,
inštalovaný prietokom vody 190 l/s, spádom 2,5 m (čo bol priemer kolesa)
a výkonom 3,5 KW. Budova bola murovaná, ale skromnejšia než pri druhom
mlyne. Posledným majiteľom bol A. Macko, ktorý pôvodnú budovu zbúral a na
jej mieste postavil rodinný dom.*

*Vodný mlyn na potoku Bojnianka bol postavený ešte v 1. polovici 18.
storočia Erdödyovcami, ktorí tam postupne vybudovali majer. Na začiatku 19.
storočia bola postavená veľká budova stodoly, v polovici 19. storočia panský
dom, sýpka a maštal. K areálu kúrie a majera patrila aj uvedený mlyn a dve
hate, veľká stodola v tvare písmena U, ktorá bola majetkom Erdödyovcov,
neskôr Stummerovcov. Tí v nej prevádzkovali krčmu, ktorú dávali do
prenájmu. Do roku 1850 bola prevádzka mlyna výsadou šľachty, miest
a cirkvi. Panstvo mlyn za dohodnuté odvody prenajímalo mlynárom. Okolo
roku 1855 odkúpil mlyn Martin Balis, pôvodom z Urminiec. Keď vyhorela
pôvodná drevená budova, v roku 1906 bola na jej mieste vybudovaná
murovaná poschodová obdĺžniková stavba mlyna. Mlyn bol jednokolesový*

s horným náhonom a výkonom 3 kW a s priemerom kolesa 2,34 m. V roku 1920 ho kúpil Jozef Lányi, pochádzajúci zo Šarlušiek – Kajsy (Lužianky). Po jeho smrti bol v roku 1930 prepísaný na vdovu po J. Lányim. Neskôr komplex kúpil Štefan Beňo a dal prebudovať zastaraný pohon mlyna na elektrický. Mlela sa tu kvalitná múka, krúpy, krupica a v prípade potreby sa aj šrotovalo. Mlyn potom ešte niekoľkokrát zmenil majiteľov.

V súčasnosti už mlyny neexistujú. Komplexy boli postupne prebudované na súkromné domy. Zostali iba chátrajúce ostatky, kanál pod úrovňou cesty a spomienky.

Mlynár Láni si zakladal na remesle. Mal jedného tovariša, ktorý vykonával obslužné práce a to, čo mu majster prikázal. V úrodnom kraji sa mu darilo.

Keď Láni popredal, vždy sa zastavil v topoľčianskom hostinci pod hotelom Koruna, aby sa občerstvil. Žena mu dohovárala, že by mal ísť radšej do kostola, ktorý bol v strede námestia, hneď oproti, ale Láni uľavil duši tým, že sa pred dverami kostola prežehnal a hnal kone domov. Žena mu často predhadzovala, že „ročákov“ pán Boh strestá, že by mal do kostola chodiť častejšie, nielen na výročné sviatky. Ale Láni nemal ťažkú hlavu so ženiných slov. Robil si po svojom a vždy sa vyhovoril na robotu. Čím bol starší, tým bol zaťatejší a žena s ním nič nezmohla. Postážovala sa topoľčianskemu farárovi Bundalovi, pred ktorým mali všetci rešpekt. Ten bol prísny a ľudia sa ho báli. Keď pred sviatkami spovedal, on mal pred spovednicou vždy prázdno, hoci pred ostatnými sa tiahli celé rady.

Vo veľkonočnom týždni sa vybral k spovedi aj Láni. Ale mlynársky majster nebol naučený čakať. Nebál sa nikoho a ničoho, hoci spovedať by sa bol mal z čoho. Keď vošiel do kostola, pred spovednicami stáli ľudia v radoch, ktoré siahali až von za kostolné dvere. Zamieril k tej, kde bolo prázdno.

„Pochválen buď Pán Ježiš Kristus,“ pozdravil, prežehnal sa a kajúcne pokľakol.

„Naveky amen,“ odzdravil kňaz. No majster nestihol ani začať, keď vtom Bundala hneď na neho: „Poznám vás, vy ste ten Gergelov juhás, čo do kostola nechodí! Priznajte vinu!“

To mlynárskeho majstra napaprčilo. Nebol on zvyknutý na také móresy a ohradil sa. Ale nervy držal na uzde: „Prosím pekne, ja som neni Gergelov juhás, ja som mlynársky majster Láni...“

„Tak teda Láni, čo sa opitý pred Korunou váľa,“ skočil mu do reči Bundala, lebo si spomenul, že je to muž ženy, čo sa mu už bola sťažovala.

To ale Lániho riadne napaprčilo a požičané vrátil. Zreval: „Prosím pekne, já som mlynársky majster Láni z Chrabrán, žádnen tovariš ani juhás – to poprvé! Po druhé, nikoho ništ do toho, čo si po robote robím! Po treťé – nepijem!! A keby aj, pijem za svoje!“

V spovednici sa strhla hádka a krik na celý kostol. Darmo mu farár Bundala hrozil: „Tovaryš Láni, keď neprestanete, nedám vám rozhrešenie!“ Láni viac nečakal, vyšiel zo spovednice a kňaz Bundala s ním nič nezmohol.

Keď sa majster vrátil domov, vynadal žene, čo to kňazovi natárala, že na spoveď ho viac nedostane a Bundalu nechce v živote vidieť.

Je pravda, že Láni nepil, do hostinca šiel, iba keď bol smädný. Ale pravdou bolo aj to, že do kostola chodil zriedka. Kňaz si ho totiž splietol s Gergelovým sluhom, s ktorým si boli výzorom podobní. A ten sa teda vedel zrichtovať! Tak to Láni schyťal za dvoch.

Ťažká robota sa časom podpísala na Lániho zdraví. Chradol a z niekdajšieho svalnáča ostal chatrný človečik. Zanevrel na celý svet. S nikým v dedine sa už nerozprával, dokonca ani s vlastnou ženou. Žili vedľa seba ako dvaja cudzí ľudia. Napokon prepustil aj tovariša a mlynárčinu zavesil na klinec.

Celú jeseň vysedával na lavičke pod oknom vo dvore. Hľadel do prázdna a rozumel si len so svojim veľkým bielym čuvačom, ktorý mu líhal pri nohách. Tak to šlo až do zimy, keď zaľahol do postele a z nej už nevstal. Iba požiadal ženu, aby mu preložili posteľ pod okno a Punťa nechali s ním v izbe.

3. miesto

*Jana Cigániková, Keď som sa s ňou
zoznámil*

(Úryvok)

Keď som sa s ňou zoznámil, vyzerala nedôstojne. Vlasy mala rozhádzané po hlave ako pľuvance na ceste, oči malé privreté tak, že som nebol schopný rozoznať ich farbu. Tvár vychudnutá a popraskaná, fúzy tureckého sultána. Snažil som sa zostať pokojný a celý čas som rozmýšľal, ako rýchlo môžem toto sedenie ukončiť. Moje nadšenie z jej prítomnosti musela postrehnúť.

„Chcela som ťa spoznať,“ prehovorila potichu.

„Chápem.“

Vôbec sa nepodobala na ženu, ktorú som si vo svojich predstavách vytvoril a zbožňoval. Každým pohľadom, každým jej slovom odkrajovala z mojej predstavy o nej a nahrádzala ju sebou. Vety z nej vyliezali pomaly, snažila sa hovoriť zreteľne. Odsrkla si z latte a pena z mlieka sa jej zachytila na tureckých fúzoch. Ach, Bože, to snáď nie.

„Máte tu niečo,“ prstom som ukazoval nad svoju vrchnú peru.

„Ah, ďakujem, si veľmi milý!“ usmiala sa.

Konečne, pomyslel som si. Na chvíľu som sa zamyslel, či s tou penou predsa len nevyzerala lepšie.

„Takže študuješ?“ opýtala sa po chvíľke ticha.

„Áno, to už som hovoril,“ odpovedal som podráždene.

„Ja viem, prepáč,“ sklonila hlavu.

Vykrútil som pery do úsmevu. Usmiala sa na mňa.

„Si veľmi pekný mladý muž!“

„Ďakujem.“

„Ja som pracovala ako predavačka,“ začala.

„To je milé.“

„Je to povolanie ako každé iné. Spoznáš veľa zaujímavých ľudí.“

„Pri pokladni?“

Zasmiala sa.

„Prepáčte!“

„Môžeš mi tykať, ak chceš.“

Muž by žene nemal začať tykať, pokiaľ to ona sama nenavrhne. – To mi často prízvukovala moja mama. A otec vždy hovoril, že moment, kedy to žena navrhne je často rozhodujúci. Môžeš využiť priestor, ktorý ti dáva a upevniť puto. Vrazil, že presne tak zbalil mamu. Ona – chuderka – si myslela, že je prirodzené, aby si dvaja mladí ľudia tykali. Ani nevedela, že mu práve vtedy otvorila svoje srdce. Ona to prirodzene vysvetľovala inak. Jej srdce si otec získal vraj až po druhom rande, keď jej doniesol knihu poézie a pri čítaní z nej ju jemne hladkal po ruke. To bol ten magický moment, tvrdila mama.

Otec sa zasmial, a keď sme boli sami, spýtal sa ma, či by mama tento magický moment mohla prežiť s niekým, kto by jej stále vykal a hneď na prvom rande nezaplátil aj jej účet.

Zasmial som sa.

„Máš pekný úsmev.“

„Ďakujem.“

„Tam som spoznala aj tvojho otca,“ začala od začiatku.

„Viem, všetko mi povedal.“

„To je dobre.“

„Takže študuješ. Nikdy by som nebola povedala, že môj syn pôjde na univerzitu.“ Rukou sa dotkla mojich prstov a ja som sa strhol.

„Musím už ísť. Dovidenia!“ Nepočkal som na odpoveď.

Zdvihol som sa, zasunul stoličku, vyplatil oba účty a vo svojom tichom vzdore som zobral do ruky telefón a vytočil známe číslo:

„Ahoj, mami, ako sa máš?“

II.

Tvorba mladých autorov

Poézia

1. miesto

Klaudia Rybovičová, Hranica

nechám si pre seba
výhľad do hmly
sprevádzaný pokojom
takmer zabudnutým
nechám si ho
v zásuvke
tej zamknutej
a kľúč zabudnem vo výstrihu
flirtujem
so zákazmi

cheers

pripime si
na zlé nápady
vďaka ktorým sme
na skrytý dym
vyhorený z myšlienok
cigarety zahasenej o okraj smetiaka
bez poklopu

2. miesto

Barbora Langová, Hrala som šach

hrala som šach
na károvanej košeli
s figúrkami od človeče
a premýšľala
o ďalšom ťahu
ako ťa nachytať
uväzniť
a nepustiť
šach-mat

spadla som do vlastnej pasce

na lúke
so siečkou v ruke
chytám motýle
s voňavými krídlami
a zatváram ich do pohára
od marmelády
alebo od medu
a nedávam si pozor
na nohy
prepletajú sa
potkávajú
na trávnatých chodníčkoch
pomedzi slnečnice

ešte som ťa nenašla

3. *miesto*

Andrea Bajnóczyová, Moje nebo

ja

mesiac už má ustlané
tma si pomaličky sadá
zažína hviezdy
jednu po druhej

noc má nádherné oči
žmurkajú na mňa
z atramentovej oblohy

nedokážem ich spočítať
všetky sa šplhajú
do môjho vesmíru
(ne)nechajú ma zaspáť
a dolepiť si sny

boh

mramorové oblaky
spoza nich na mňa dýcha
láska
pohľadom sa dotýka
nahých ľudských duší
vyliate slzy neuhasia svedomie
ale on ponúka svoju dlaň
pozemských anjelov
nebo

II.

Tvorba mladých autorov

Próza

2. miesto

Kristián Lazarčík, Odtiene snehu

(Úryvok)

Akési polia
plné
akejsi múky.

V tikote hodín. Školských. 45 minútových. Tých frustrujúcich. Večných.

* * *

Pohojdávaš perom nad čistým papierom s už aj tak potenciálnou päťkou.
A tak radšej premýšľaš.
Už opäť nad ním.

Prečo nenapíšeš?

Do mojich stôp. Na ľade.

Niečo zmysluplné. Niečo...
čokoľvek?

Niečo ako... za spadnutým oknom. S ryhou na perách. Aj ľadu.

* * *

- Dávaj si pozor. Stretneme sa tam.

- Dám.

Nedal. Alebo to aspoň nezáležalo od neho. Prečo si tam chodil?

Prečo?

* * *

Papierové vlny.

Papierové loďky. Snové. Ako sneh na zľadovatenom jazere.

Papierové ľúbim Ťa na obyčajnom zdrape papiera. Alebo vlastne... už len na zdrape slova.

Nemal si tam chodiť. Ani skúšať.

Skúšajú sa džínsy, skúšajú sa pečené slimáky,
ustrice či čokoládové koláče.

Aj ľad, no len špičkou – druhou z brehu,
s rukou vôkol stromu. (Alebo mňa. V tvojom...
objatí.) Nepustiť sa a nepustiť. Hlavne sa len...

...držať...

a

nepustiť... ani nepripustiť. Spomienku.

Lenže už je neskoro.

* * *

- Jak ma bolí jeden prst, tak ma bolí všetkých päť! – hovorievala jej matka.

A ona vždy v mysli na to, prevracajúc očami: - Och Bože, ona už zas o čomsi
básni...

- Ale to pochopíte až na vlastných deťoch!

Ešte to tak, myslela si. Takých panghartov ako ja, to si naozaj neprosím.

A potom sa jej narodil syn. Jeden z piatich. Našťastie, ona už túto
spomienku vypudila z mysle. Keď o neho prišla, mala pocit, že by radšej
prišla o ten jeden prst než o syna.

* * *

On stál na zamrznutom jazere. Zasneženom, rozľahlom.

Ona sa z kopca dívala na neho a na jeho úsmev. Zodvihol ruku, zamával jej.

V žalúdku sa jej zachvelo, srdce zovrelo. Radosťou. Šťastím.

Vločky boli akési ostrejšie, vietor jej ich bolestivo fúkal, šľahal do tváre, no
nevadilo jej to. Vládala sa len usmievať a bežať za ním. Na ľad.

A už pripravená vyskočiť, cez vytie vetra nepočula ako pod ním praská.
Videla len ako jeho tvár zmeravela a ľadová škrupina z miest, na ktorom stál,
rozhodila ryhy ako pavúčie nohy po šírke jazera.

Stále nepočula praskanie ľadu. Tenkého. Počula len vytie vetra.

Praskanie cítila.

Vo vnútri. Kdesi v oblasti medzi srdcom a žalúdkom. Tam sa chladom
trieštila jej snehová harmónia.

A potom počula hrozný rev. Svoj vlastný. Pripomínal jeho meno. Len
zašepkané pomedzi vzdušné vlny vreštiaceho vetra.

* * *

Na interaktívnej tabuli, odkvácnutý Marat, už naveky krváca (zmysluplne do snehu).

- Ľúbim ťa. – zašepkal raz pomedzi tiché praskanie ohňa v krbe.

- Ľúbim ťa. – odpovedala. Privoňala k jeho vôni. Držal ju. Objímal. Do vlasov vtisol bozk.

Žmurkanie. (Ohňa. A teplo.) Precitanie. Chladom na zátylku. Záblesky. Premietané za jej viečkami. Čistá, známa vôňa. Utkvelá v jeho oblečení.

V jeho objatí...

Jej rozšírená zrenička. Zúženie do ostra. Žiara z okna.

Sneh sa už o rok, začal nenásilne spúšťať z presýtenej oblohy do siva.

Dostala chuť na čokoládový koláč.

A pomedzi tikot hodín iba jedno chladné, ospalé CĹŔŔŔN.

3. miesto

Kristína Kobilková, Srdcová kráľovná

(Úryvok)

„Už si zasa dačo namýšľaš? Nestavaj si tie vzdušné zámky a radšej hybaj niečo robiť. Treba povysávať...“ tón jej hlasu zmĺkol v hučaní mixéra. Mliaždil pomarančové polmesiace. „Nemám čas,“ zasipela som a pobrala sa k lipke, môjmu útočisku. Ak bola mamina teória pravdivá, už som si tam stihla vymodelovať hotely, kúpalisko a vlastne celé pomyselné kráľovstvo. No najmä kúpalisko, to malo najkrajšie vonkajšie dlaždičky a siahalo temer až do stredu zeme. Človek sa v ňom mohol pokojne utopiť. Aj ja som sa vo vode hütania často topila, no než som prišla na to, kde som nechala kľúče od stredu zeme, zazvonil mi mobil.

„Ja som to vedela! Pravdupovediac, ma to vôbec neprekvapuje,“ vyštekla na moju odpoveď, že som pri lipke, Dominika. Keby mohla byť kartou, tak určite Srdcovou dámou. Tou červenou. Už len pre jej talent. Zasiadne až do duše. Ale pribíjať sa ešte stále nenaučila, jej obraz visí na krivom klinci vo vyprázdnenom bazéne, na mojom neúprosnom pokuse. Podľa jej výjavu bolo pomenované kúpalisko. Stružlina. Nikdy z dreva nič nevytvorila, akurát naň maľovala a dopadlo to skvele. Jej dedo, známy rezbár, ju nestihol nič naučiť, pretože ho privítalo temno zeme. „Ale on našiel svetlo!“ zúrila Srdcová dáma na moje oponovanie. Nie, protirečila som, našiel moje kľúče od stredu zeme.

Tak či tak sa už naučila, že keď som tak príjemne usadená v tieni lipy pred slnkom, nebudem sa nikam plahočiť. „Ale ja si potrebujem kúpiť tenisky! No prečo...lebo...lebo mi ich niekto vyfúkne spreď nosa!“ Samozrejme, že na nich žiaden vietor nebude odúvať líca, najmä kvôli tým dvadsiatim párom, ktoré tam s radosťou počkajú ďalšieho polroka. Keby tam boli tri, tak nepoviem. Lenže moja harmonická chvíľka pri Stružline sa prerušila náhlym dupotom naštvanej Srdcovej dámy. „Takto si pochodovala, keď to s tebou vzdala Piková dvojka?“ Jej červená tvár sa naplnila ešte tmavším odtieňom, pozdávala sa mi na rubínovú. Rubínové auto má...viem kto. Ale nesmiem si to pripomínať. Nestojí mi to za tú námahu.

„Neseď tam a poď mi pomôcť. Kto mi bude nosiť tie škatule? Rozmyslela som si to. Možno si vyberiem ešte nejaké džínsy, mikinu...a vôbec, prestaň spomínať Adama. A nenazývaj ho Piková dvojka. Je to...trápne.“ Ku konci sa však pousmiala, zjavne ju to skryte potešilo. Dva, to je najmenej, čo môžeš z kariet vyčítať. Nehrám kartové hry, ale podľa môjho názoru takáto nízka karta stojí za nič. „V poslednej dobe stojí všetko za nič. Takže všetko je v podstate nič,“ odôvodňovala som, držiac tašky v dlaniach. Dominika prepočítavala výdavok. Predavačka ju oklamala o tri eurá. „To si vypije. Však...“ otočila sa smerom späť, ale mal ísť autobus a ja som nemala v úmysle

terigať sa domov o pol deviatej večer. Niekde mala tie tri eurá zastrčené vo vrecku. Presvedčila som Srdcovú dámu, nech nazveme predavačku Krížovou sedmičkou. Obe sme pokladali sedem za hrozné číslo, pretože Dominika si v siedmom roku zlomila nohu a ja som sa skoro utopila. Plávať však už viem. Naučil ma to majiteľ rubínového auta.

„Aj my by sme si mali pohľadať dačo pojazdné,“ zamrkala na mňa kamarátka. „Tak si požičaj bicykel od Kárového kráľa,“ podpichla som ju zmienkou o starom susedovi Vraníkovi, ktorý po nociach volá na svojho desať rokov strateného psa. Jej pohľad mi uštedril za hrst uštipačnosti, v zmysle veľmi vtipné. Okrem toho sa aj zhrozila, lebo už sa jej bol raz opýtať, či to krmivo pre psov naozaj nezabudla Argovi nasypať. Odvtedy ju duch psa mátal dennodenne. „Minule som ho zazrela u nás v záhrade. No vážne! Kropil tam kvetiny,“ zverila sa mi.

Mala som úmysel sa prejsť po starej ceste nad domovom dôchodcov, lenže Srdcová dáma mi tento plán roztrieštila na márne kúsky tým, že predpokladala skratku cez polorozpadnuté obecné kúpalisko za rozumnejšiu. „Nie,“ odsekla som jej a hrozila, že tie tašky vyhodím do miestneho potoka. „To zvládneš. Niekedy to už predsa musíš prekonať.“ Nepros, Srdcová dáma, nebuď namyslená a nepros. Nebola si skutočnou dámou kráľovstva, aby si ma mohla o niečo prosiť. Nebodaj ešte aj kázať.

Bohužiaľ, Dominikine prosby vyzneli skôr ako príkazy, aj keby ich tón nebol taký nástojčivý, nebrala som už vôbec ohľad na jej trhanie mojimi plecami. Dostali sme sa na kúpalisko. Od jeho zatvorenia tam zrejme nikto ani maličkom nevkrôčil, stále bolo vyschnuté, ani dlho nepršalo, preto niet ani stopy po vode. Akosi cítim, že tajný úkryt, vytvorený pred niekoľkými rokmi mnou a majiteľom rubínového auta, nikto za tie roky nenarušil.

„On si po to vôbec neprišiel, však?“ Srdcová dáma má pravdu. Keby mu na tom akokoľvek záležalo, už by bola kamenná zástena dávno odokrytá. Po poklade by neostala ani pamiatka. Rozrušilo ma to. „Odchádzame,“ zavelila som, avšak Srdcová dáma to tak nenechala. Svojimi dlhočiznými prstami siahala na štrbinu v betónovej stene. Ukázala som jej ju pred rokom. Samej by jej to nezišlo na um, ani keby sa snažila zapojiť neexistujúce mozgové závitky. Miesto skrýše bolo špecifické. Vždy o pol tretej počas leta zamierilo slnko na pozíciu Svetlometu – cez najvyšší strom za areálom sa cez konáre prebýjali teplé slnečné lúče a zamierili na štrbinu v bazéne opusteného kúpaliska. Okrem toho bolo z polohy úkrytu vidno aj večernicu, keď si tam človek položil hlavu.

Skrinka s nálepkami od banánových šupiek obsahovala niekoľko výrazných predmetov. Roztrúsený prsteň vytvorený z trávy, ktorý sa už celkom rozpadol. Identifikovala som ho podľa smetia na spodku škatuľky. Niekoľko fotiek, zblednutých, stratili dávno na význame, hoci mi pripomínali tie zážitky spred pár rokov. Najdôležitejšia však bola korunka, taká detská pre dievčatká, čo si panujú vo svojich záhradných komnatách. Dostala som ju od neho. Asi ju

ukradol sestre, čo sa mi vtedy nezдалo ani zamak nemorálne, skôr som si ho ctíla ako chrabrého rytiera. Moja korunovácia prebehla pod lípkou za naším domom. On sa kráľom nestal. Bol starší a chcel sa podobať na hrdinov z počítačových hier, preto ostal kniežatom.

Hovorieval, že knieža znie hlúpo.

Odrapotala som, že na tom nezáleží, hlavné slovo tu mám ja.

A ak si Dominika nasadí tu korunku na gebuľu, dám jej ju sťať.

„Čo keby sme mu ju dali na kapotu jeho slávneho Chrobáka?“ zastavila sa s výzvou v polovici pohybu „seba korunovania sa“. Schmatla som jej vzácnosť z rúk. Môj postoj bol teda zjavný.

Nie však pre Srdcovú dámu. Už som sa však nekontrolovala, na jednej strane som mala obavy, celý čas som si tú bolesť nepripomínala a radšej zaháňala nudu na Stružline. Teraz sa však naskytla možnosť niečo...napraviť? Zmeniť? Alebo som len klamala samu seba? Dominika letela po mačacích hlavách ako splašený kôň. Nevnímala moje čiastočné sebazaprenie či vyrývanie stôp teniskami do porastu početných priekop. Pravda však bola, že som si želala nech na ňu vybehne Argo. A v rámci možností sa kdesi spoza rohu objavil Kárový kráľ.

III.

Tvorba najmladších autorov

Poézia

1. miesto

Timea Anna Wilmannová, Cez búrku

kvapky udierajú na okno
potom sú z nich slzy
hromy ako detský krik
stromy začínajú ožívať
vietor
dievčatám zaplieta vlasy
do vrkočov
blesk je svetlo
čo vedie
cez bludisko z tmy
raz ho prejdem

príbeh

píšem na tabuľu príbeh
aj tak ho zmažem
nakoniec z vety
ostane slovo
a zo slova len popol
z bieleho rukopisu
ostáva len čierna tma
ktorá zakrýva všetko
kým ju zase nenapíšem

2. miesto

Mária Barnovská, Keď som sama

keď som sama
je zima
biela
ako steny bez obrazov
keď prídeš
slnko už zametá sneh
češe strapaté konáre
a zapletá do nich puky

keď sme spolu
vždy pučíme
čokoládu
až kým
všetky kaktusy neopadnú

keď som bola veľká
ako jadierko z jablka
čítal si mi rozprávky
kúpala som sa
v tvojich očiach
vedela som
že budem jabloň
ktorá sa rada červená

3. *miesto*

Alexandra Svoradová, Škoricový domov

Domov, sladký domov.
Prisýpaš kryštáliky cukru do cesta
od múky celá biela
ako nevesta.

Ukladáš nastrúhané jablká.
Posledným kúsočkom ma
ponúkaš.
Moja mama.

Škoricou vonia celá kuchyňa.
Teplom sa celá nadchýnam.
Nie som tu sama.

Koláče miznú z taniera,
v maminom náručí
oči ticho privieram.
Som jej malá dáma.

III.

Tvorba najmladších autorov

Próza

2. miesto

Marianna Ibrahimí, Sen

Začínajú prázdniny, čo pre mňa znamená: „Svet je gombička“. Vzduch je pretkaný vôňou kvetov. Moje uši túžia počúvať hudbu prírody. Častejšie túžim po chuti záhrad a lúk a moje oči sa snažia zachytiť všetku krásu leta. Želám si, aby táto krása trvala celý rok. Rozhodla som sa, že nájdem recept na večné leto. V poslednom čase sa na internete začali objavovať príspevky ako napríklad: „Nový hit! Jahody, ktoré môžete oberať aj v zime! Stačí ich mať na okne!“ Vtedy som si povedala, že to je ono. To je to, čo potrebujem. Aby bolo leto večné. Ešte aj jeho chuť. Hneď som išla za mamou, či si jahodu môžem kúpiť. Ona mi to dovolila pod podmienkou, že si jahodu pôjdem kúpiť sama a že sa o ňu budem starať. Aby tone skončilo ako s tými rybičkami!

Tak som išla na tržnicu. Kúpila som si jahodu a spokojne si vykračovala. Vtedy som ho uvidela a hneď som zabudla na jahodu. Pevnou pavučinou sa mi omotal okolo môjho srdca. Toto je skutočný symbol večného leta – šampión môjho srdca. A skvelá cena šampióna mi tú pavučinu ešte viac zosilnila. Mojim cieľom bolo už len ako presvedčiť mamu. Srdce sa mi rozbúchalo a rýchlou blesku som bola doma.

„Mami, mami! Neuveríš čo som objavila. Vo výklade pri tržnici bola super vec, ktorou by som mohla zvečniť leto. Mali zľavu 50%. Kúpiš mi ho? Prosím! Ja ho potrebujem k životu!“ prosila som mamu.

„A čo je také dôležité k životu??“

„No veď predsa zrkadlovka!“ vykrikla som. „Ňou zvečním leto, prírodu, ľudí, čo len chcem. Presne taká, ako tá maketa, čo som od teba dostala.“

„Drahá, taký foťák stojí strašne veľa peňazí. A ani s tou maketou sa už nehrávaš. A tá zrkadlovka veľa váži, neunesieš ju.“

Foťák nie je ťažký! Unesiem ho!“

„No dobre, dones mi tú maketu a ideme von,“ zavelila mamina. Kúpi mi ho, bude môj! Okolo srdca som si ešte silnejšie priťahovala pavučinu, ktorú moja túžba okolo neho utkala. Vyšli sme s mamou na detské ihrisko. Nechápala som, čo má v pláne. Odšraubovala šošovku na makete, nasypala do nej

kamene a šošovku zašraubovala naspať. „Teraz to má váhu ako skutočný fotoaparát, môžeš skúsiť, či by si to uniesla.“ Až sa mi ruky podlomili, ako mi ho podala, ale musela som to zvládnuť, kým ho nepredajú. Ruky ma boleli, akoby som nosila nášho obézneho kocúra Prokopa. Ale túžba bola silná. Snažila som sa tváriť, akoby som bola profesionálna fotografka. Mama nemôže vidieť, že mi to je ťažké. Fotila som kvety, kamene aj listy. A zrazu mi, ako dobrá víla, pred zrak vbehol nádherný motýľ.

„Juj, mať tak ozajstnú zrkadlovku a nie takúto napodobeninu!“ zvolala som túžobne v nádeji, že mama zistí dôležitosť môjho sna. Rozbehla som sa fotiť motýľiu nádheru. Ako som utekala za motýľom, tak sa mi nejako zvrtila noha a spadla som na kamene.

"Au!" Bolesť mi tiekla cez žily až k srdcu a pomaly rozpletala pavučinu, ktorou bolo omotané. Ležala som na kameňoch, kolená a lakte odreté. Nos oškretý a tiekla mi z neho krv. Vedľa mňa rozbitá maketa zrkadlovky, z ktorej sa sypali kamene. V tom momente sa rovnako rozbil aj môj sen. Ešteže suseda stihla zachytiť môj pád, odreté kolená a rozbitú maketu zrkadlovky, aby som mala večnú spomienku na leto.

Na záver

Vrátka VIII. ročníka našej literárnej súťaže sme zatvorili, ale ateliér tvorby, tvorivosti a imaginácie zostáva stále otvorený pre všetkých, ktorí sa upísali poézii a próze, pre všetkých ktorí majú radi slovo, jeho skryté hĺbky a ktorí chcú jeho prostredníctvom rozprávať o živote na malej nepatrnej planéte krúžiacej nepredstaviteľným vesmírom, a zároveň chcú rozprávať o nepatrnom človečikovi, čo by chcel svojim umom a túžbou po poznaní obsiahnuť ponúkajúce sa horizontály a vertikály.

Ďakujeme za vernosť literárnej súťaži Čakanky jednotlivým autorom, ale aj ZUŠ J. Melkoviča zo Starej Ľubovne, Gymnáziu v Topolčanoch, ZŠ v Plavnici a ZŠ Škultétyho v Topolčanoch. Teší nás, že rozvíjajú mladé talenty a pestujú lásku ku kráse slova a k umeniu. Vďaka nim sa literárnej súťaži darí a hoci jej pribúdajú rôčky, veríme, že bude stále mladá, svieža a príťažlivá tvorbou všetkých súťažiacich.

